

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De his quae addenda sunt in Missa, quae celebratur ad Altare, in quo
expositum est Sanctissimum Sacramentum. 14.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

ipsis habuerunt; vel in ordine ad Deum, per hæc talia Deo in Defunctis reuerentiam exhibemus; quorum membra credimus fuisse: templa Spiritus Sancti, *Durand. loc. cit.*

Dubitarunt aliqui: An benedicatur incensum, quo immediate adolentur Defuncti? nam in antiquioribus Missalibus nihil præscribitur, neque in modernis Cæremoniali Episcoporum, & Rituali Parochorum: at in Missali recognito aperte iubetur hoc loco ijs verbis: *benedicens illud more solito*. quod triplici decretum est fundamento primo, auctoritate *Cæremon. Pap. lib. 1. sectio. 15. cap. 1.* ubi expresse iubetur benedici incensum pro adolendis Defunctis, & adduntur verba: *Ab illo benedicaris, &c.* Deinde ex *Innoc. III. supr. cit.* incensatio hæc fit præcipue ad expellendos Demones; quæ ratio connotat benedictionem thuris, & thuribuli, ex *Durand. lib. 1. de rit. c. 9. numer. 9.* Demum non aqua simplici, sed benedicta Defunctos aspergimus: ergo etiam thure benedicto erunt incensandi: libri vero in oppositum citati non negant, sed vel omittunt, vel supponunt tanquam visitatum.

in *Celebrans ex aliaparte*. * Dum descendit, habeat birretum in capite, ex *Cæremon. Episc. lib. 2. cap. 11.* ubi agitur de Canoniceis ad lecticam mortuorum. Deinde capite detecto se sedit, ut in *Rubrica, ex Cæremon. Pap. lib. 1. sect. 15. cap. 1.* non ad caput lecticæ imaginariæ Defuncti, quod variari contingit in Sacer-

dotibus, & alijs. nam Sacerdotis caput versus Altare esse debet, aliorum vero pedes versus Altare, ut dicitur in *Rituale Romano de Exequijs*, sed Celebrans debet esse semper inter Altare, & tumulum, seu lecticam mortuorum, absente corpore; Subdiaconus contra Altare ad pedes lecticæ, seu tumuli. præsentem vero corpore seruatur *Rituale citatum*.

n *Aliquantum versus cornu Epistola*. Ne terga directe vertat Altari, & ut orans Sacerdos vicinior sit Altari.

o *Iunctis manibus, dicit*. Extra Missam dicuntur semper Orationes manibus iunctis: ille namque ritus est Missarum proprius, extendendi scilicet manus, ut supra diximus, initio Missæ. Oratio vero *Absolute*, communiter dicitur; unde & *Absolutio* vocatur, sed potest etiam dici Oratio Missæ, ut in *Rituale Romano* præscribitur. quod conuenit præsertim in die Commemor. omnium Defunctorum, & quando fiunt exequia Prælatorum. *Marcellus* tamen in suo *Cæremon. Papali, lib. 2. cap. 35.* constanter habet in *Absolutione Prælatorum* Orationem, *Absolute*: quod mihi magis placet, addito dignitatis titulo, quam habebat Defunctus, nomini eiusdem.

* Dum fit *Absolutio*, si eleuetur Sacramentum in aliquo altari, neque celebrans, neque Ministri debent genuflectere, ne sacra interrumpatur actio: & rectius fieret, si in ea eleuatione pulsatio campanulæ omitteretur à ministro.

* Deinde *Celebrans* faciens *Crucem* manu dextera super tumulum dicit, *Requiem æternam, &c.*

Et reliqua, ut in Missali. Cantores dicunt: *Requiescant*: licet pro vno fiat *Absolutio*. & præcedente *Cruce* reditur in *Sacristiam*.

* De his, quæ addenda sunt in Missa, quæ celebratur ad Altare, in quo expositum est Sanctissimum Sacramentum. XIV.

Desideratur hic titulus in Rubricis Missalibus a multis; de quo hoc loco, ne desideretur amplius in hisce Commentarijs, sed in *Cærem. Episc. lib. 1.*

cap. 12 optime monemur ex antiquorum documentis, vt abstineamus à Missa celebranda coram Sacramento, etiam in suo Tabernaculo occluso. quod si ferat necessitas, vel suadeat alia iusta causa, puta, infra octauam Corporis Christi, & Romæ in fine publicæ orationis 40. Horarum: eo casu genuflexiones omnes & actus reuerentiales debiti diligenter sunt obseruandi; quos varijs in libris Ritualibus præscriptos, & sparsum, hoc loco collegimus.

2 In primis igitur illud est notandum, quod pro exponendo Sacramento in Altari pro initia 40. Horarum, vel spiritualium exercitationum, cantari debet Missa votiuæ de Sacramento, quæ habetur circa finem Missalis, non autem festiuæ Corporis Christi (nisi infra octauam eiusdem Festi casus accideret) & tempore Paschali addendum erit, *Alleluia*, vt fit in alijs Votiuis Missis.

3 Dicitur vna tantum oratio, cum *Gloria*, *Credo*, & Præfatione de Natiuitate, quia solet esse publica causa: non autem priuatis Missis hæc conueniunt.

4 Si vero accidat in Festo primæ, vel secundæ classis, siue in Dominica priuilegiata primæ, vel secundæ classis, tunc in Collegiatis vel duæ cantentur Missæ, altera de Festo, seu Dominica post Tertiã, altera Votiuæ de Sacramento post Nonam, vel vna cantetur de die cum commemoratione Sanctissimi Sacramenti; quod Romæ fit in Capella Papæ in prima Dominica Aduentus, & in alijs diebus Festis solemnibus in Ecclesijs maioribus Vrbs.

5 In ingressu Celebrantis & Ministrorum ad Altare, in quo patet Sacramentum, omnes debent genuflectere in plano capellæ vtroque genu. Facta vero confessione, ascendunt ad Altare, vbi deinceps genuflectunt vnico genu, vt expeditiores sint; & Celebrans dicit: *Oramus te Domine*, vt alias.

6 Incensatio Altaris fit de more, stante Sacerdote, dum benedicit incensum; quod item de more benedicatur; ex *Cærimon. Episcopo libro 1. cap. 23.* quia Alta-

re, & Celebrans etiam thurificari debent. Pro Cruce quæ adesse non debet, incensatur Sacramentum à celebrante super altiorem Altaris gradum cum Ministris genuflexo. neque Diaconus osculari quicquam debet in hac Missa, quod tradi debeat Celebranti; neque manus item Celebrantis in traditione rerum ob apertam præsentiam Sanctissimi Sacramenti: quod expressè dicitur in *Cærimonial. Episcop. libro 2. cap. 33. absque osculo, inquit, cochlearis, & manus*: quicquid contra scripserit recentior inclinatur autem celebrans genuflexus caput suum profunde; ante & post incensationem Sacramenti.

7 Cum incensandus est Celebrans, reddito Thuribulo in cornu Epistolæ, vt moris est, descendit, & sistit se apud idem cornu facie versa ad populum, aduertens, ne, dum mouet se, terga vertat Sacramento, & ibi à Diacono è contra stante in plano capellæ incensatur. quod erit quoque obseruandum in altera incensatione ad offertorium, & ibidem lauabit manus. eadem enim est ratio exeundi extra Altare, tam pro incensatione, quam pro ablutione manuum Celebrantis: & vtrumque feruatur in Vrbe.

8 Accedens ad medium Altaris, & recedens à medio, vel transiens ante medium toties, quoties, semper genuflectit celebrans vnico genu: quod & Ministri obseruant.

9 Conuertens se ad populum dicturus, *Dominus vobiscum*, seu alia: facta genuflexione post osculum Altaris, sistit se renibus versus ad Euangelij cornu; tum facta iterum genuflexione in medio redit ad librum, seu Altare.

10 Diaconus, & Subdiaconus non omittunt tamen osculum manus celebrantis in fine Epistolæ, & ante Euangelium, quod alias fit de more.

11 Si concionandum est à celebrante, fiat ab eo stante in cornu Euangelij, & aperto capite, ministri ad eius dexteram stabunt extra cornu Euangelij.

12 In incensatione oblatoꝝ benedicit incensum de more, & sine genuflexione incensat oblata: tum genuflexus super altiorem gradum, vt supra, incensat Sacramentum, vt initio Missæ. Diaconus non amouet Calicem de medio, quia nullum est periculum effusionis eius.

13 Dicitur, *Orate fratres*, à Celebrante, vbi, *Dominus vobiscum*: sed non perficitur circulus, vt habetur in *Missali feria 6. Parasceues*: rursusque genuflectitur, quia reditur ad medium.

14 Reliqua vsque ad communionem, inclusiuè fiunt, vt in alijs Missis: à communionem ad finem Missæ fiunt genuflexiones, & conuersiones ad populum, vt *num. 8. & 9.* dictum est.

15 In benedictione populo danda, dicto: *Omnipotens Deus*: genuflectit celebrans, & in latere Euangelij benedicit. non perficit circulum, neque in medio genuflectit, sed in eodem latere conuersus statim ad altare signat librum, seu Tabellam Euangelij vltimi, non altare, quauis Sacramentum esset altius Altari; est enim ac si esset in Altari.

16 Recedit cum Ministris ab Altari, cum genuflexione in plano capellæ vtroque genu facta: vel, si facienda est Pro-

cessio, pro fine orationis publicæ, facta prope Altare genuflexione in medio, descendit extra cornu Epistolæ, vbi depositis manipulis à se, & à Ministris, cum casula, induit celebrans pluuiale, & cætera facit quæ ad Processionem spectant, de qua nos *infra parte 4. titul. 12. numero 3. & sequentibus*. quibus illud hoc loco adde, incensandum esse prius Sacramentum, quàm deponatur de loco suo super Altare, si imponendus est orationi finis.

17 In Missa priuata, quæ tamen quàm parçissime celebranda erit in Altari, in quo sacra Eucharistia est exposita, eadem obseruari debent, quæ supra diximus, demptis ijs quæ sunt propria solemnibus Missæ.

18 Neque illud omittatur, quod præscripsimus de manuum ablutione extra Altare. quidam sumunt ablutionem digitorum, antequam redeant ad medium Altaris, ad maiorem erga Sacramentum reuerentiam: sed non video irreuerentiam in fumenda purificatione Calicis in medio Altaris, erga neque digitorum, quare placet ex communiori vsu ritus communis omnibus Missis.

Ordo Missæ, & partium eiusdem additio iuxta ordinem temporum. XV.

HActenus ordinem totius Missæ examinauimus, secundum quem Missa celebratur. Nunc quam breuissime videamus, quo ordine aucta sit eadem Missa ab initio nascentis Ecclesiæ ad hodiernum vsque diem, ordine temporum seruato; si de Liturgia S. Petri fortasse dubites, quam Lindanus defendit (quo casu tota esset à Sancto Petro) Successores autem Decretis firmarunt eandem per partes. Præterea eiusdem Missæ Mysticam expositionem, ex antiquis Interpretibus hauriamus, eam nimirum, quæ aptius Domini Nostri Iesu Christi vitam, Actiones, & Passiones ordinate Gauant. Rubr. Miss.

repræsentat. Postremo Canonis litteralem sensum in quibusdam verbis non ita facilem aperiamus.

1 Ex dictis igitur, initio Ecclesiæ, Missa constabat Consecratione tantum, & Oratione Dominica, vt probauimus *ex Sancto Gregorio. pag. 127.*

2 Ab Apostolis, & successoribus Apostolorum addita sunt Epistola, & Euangelium, *pag. 26. & 29.*

3 Tum principium Canonis à Clemente fuit additum, qui & dici iussit, *Dominus vobiscum, pag. 114. & 16.*

4 Communicantes: à Lino, vel Siricio. *pag. 118.*

K 3 5 Qui